

โครงการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๓)

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๗
วิทยาลัยสงฆ์จันทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่	รายการ	รายละเอียด/สาระสำคัญ
๑	ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
๒	หน่วยงานรับผิดชอบ	วิทยาลัยสงฆ์จันทร์
๓	ระยะเวลาดำเนินการ	ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ภาคการศึกษาที่ ๑ เป็นต้นไป
๔	เป้าหมายโครงการ	๔.๑ เป้าหมายเชิงปริมาณ : ๕๐ รูปหรือคน ๔.๒ เป้าหมายเชิงคุณภาพ : ๑. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตร ให้สามารถนำความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม ๓. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตร ให้อุทิศตนและสามารถนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสังคม ๔. เพื่อให้พระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ได้มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้
๕	จำนวนสาขาที่เปิดสอนอยู่ในปัจจุบันสังกัดภาควิชา รัฐศาสตร์	๕.๑ หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) ๕.๒ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ๕.๓ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
๖	บุคลากรประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร	๖.๑ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.บ. จำนวน ๕ รูป/คน ๖.๒ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร พธ.บ. จำนวน ๕ คน/คน

ที่	รายการ	รายละเอียด/สาระสำคัญ
	พุทธศาสนบัณฑิต และ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร พุทธศาสตรมหาบัณฑิต	๖.๓ อาจารย์ประจำหลักสูตร พธ.ม. จำนวน ๕ รูป/คน ๖.๔ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร พธ.ม. จำนวน ๕ รูป/คน
๗	จำนวนหนังสือและตำรา วิชาการ วารสาร	๗.๑ จำนวนหนังสือห้องสมุด - หนังสือความรู้ทั่วไป, เบ็ดเตล็ด จำนวน ๙๔ เล่ม - หนังสืออ้างอิง จำนวน ๑๒๙ เล่ม - หนังสือปรัชญา จำนวน ๒๓๒ เล่ม - หนังสือศาสนา จำนวน ๖๑๐ เล่ม - หนังสือสังคมศาสตร์ จำนวน ๙๐๐ เล่ม - หนังสือภาษาศาสตร์ จำนวน ๑๖๔ เล่ม - หนังสือวิทยาศาสตร์ จำนวน ๕๐ เล่ม - หนังสือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จำนวน ๓๐๘ เล่ม - หนังสือศิลปะและการบันเทิง จำนวน ๔๙ เล่ม - หนังสือวรรณคดี จำนวน ๗๘ เล่ม - หนังสือประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖๐ เล่ม - หนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน ๑๗๓ เล่ม หนังสือพระไตรปิฎก - พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๔๕ เล่ม - พระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน ๙๑ เล่ม - พระไตรปิฎกฉบับหลวงภาษาไทย จำนวน ๔๕ เล่ม วารสาร - วารสารร่มโพธิ์แก้ว, วารสารคณะสังคมศาสตร์,วารสารพุทธจักร secret,National Geographic, วารสารมหาจุฬาวិชาการ - จุลสาร จำนวน ๑๐๕ เล่ม - CD จำนวน ๘๕ เรื่อง - จำนวนทรัพยากรที่ให้บริการระหว่างดำเนินการ จำนวน ๘๐๐ เล่ม งานวิจัย,วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑๕๗ เล่ม ๗.๒ เชื่อมโยงฐานข้อมูลของห้องสมุดอื่นๆ จำนวน ๑ ฐาน
๘	พื้นที่ใช้สอย	อาคารสำนักงาน/อาคารเรียน

ที่	รายการ	รายละเอียด/สาระสำคัญ
		ใช้อาคารเรียนและอาคารหอประชุมพุทธมณฑล เป็นสถานที่ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีพื้นที่ใช้สอย ดังนี้ ๑. อาคารเรียน (๑) จำนวน ๒ ชั้น ประกอบด้วย ชั้นบน - ห้องเรียน จำนวน ๔ ห้อง - ห้องคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องประชุม จำนวน ๑ ห้อง - ห้องสหนาการ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องน้ำ/สุขา จำนวน ๖ ห้อง ชั้นล่าง - ห้องสำนักงาน จำนวน ๑ ห้อง - ห้องผู้อำนวยการ/คณาจารย์ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องสมุด จำนวน ๑ ห้อง - ห้องสหนาการ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องปฐมพยาบาล จำนวน ๑ ห้อง - ห้องเก็บวัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องน้ำ/สุขา จำนวน ๖ ห้อง - ห้องให้คำปรึกษาและแนะแนวแก่นิสิต จำนวน ๒ ห้อง ๒. อาคารหอประชุมพุทธมณฑล จำนวน ๒ ชั้น ประกอบด้วย ชั้นบน - ห้องประชุมใหญ่ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องน้ำ/สุขา จำนวน ๑๗ ห้อง - ห้องรับรอง (พักได้ห้องละ ๒๐ รูป/คน) จำนวน ๒ ห้อง - ห้องเก็บวัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน ๒ ห้อง ชั้นล่าง - ห้องประชุม จำนวน ๑ ห้อง - ห้องเรียนรวม จำนวน ๑ ห้อง - ห้องสำนักงาน จำนวน ๑ ห้อง - ห้องรับรอง จำนวน ๑ ห้อง - ห้องฉันรวม จำนวน ๒ ห้อง - ห้องน้ำ/สุขา จำนวน ๑๖ ห้อง (๒ ฝั่ง ชาย/ขวา ข้างละ ๘ ห้อง)

ที่	รายการ	รายละเอียด/สาระสำคัญ
		- ห้องประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน ๑ ห้อง - ห้องศิลปะ วัฒนธรรม จำนวน ๑ ห้อง - ห้องคณาจารย์ จำนวน ๑ ห้อง - ห้องפקนิติต จำนวน ๑ ห้อง - ห้องปฏิบัติการทางภาษา จำนวน ๑ ห้อง - ห้องเก็บวัสดุ/อุปกรณ์ จำนวน ๒ ห้อง
๙	แหล่งที่มาของงบประมาณ	๙.๑ งบประมาณรายได้จาก - ค่าธรรมเนียมการศึกษา - การบริจาคหรืออุปถัมภ์ทั่วไป

รับรองตามนี้

(ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา)
 หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์
 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

โครงการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๓)

วิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.๒๕๖๗
วิทยาลัยสงฆ์จันทร์บุรี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. ชื่อหลักสูตร

- ๑.๑ ชื่อหลักสูตรภาษาไทย : หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
๑.๒ ชื่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ : Certificate, Program in Sangha Administration

๒. ชื่อประกาศนียบัตร

- ๒.๑ ชื่อประกาศนียบัตรภาษาไทย
๒.๑.๑ ชื่อเต็ม : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
๒.๑.๒ ชื่อย่อ : ป.บส.
๒.๒ ชื่อประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษ
๒.๒.๑ ชื่อเต็ม : Certificate in Sangha Administration
๒.๒.๒ ชื่อย่อ : Cert. in Sangha Admin.

๓. แผนงาน

จัดการศาสนศึกษา

๔. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

วิทยาลัยสงฆ์จันทร์บุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. สถานที่ตั้งโครงการ

๙๕ หมู่ ๘ พุทธมณฑลจันทร์บุรี ตำบลบางกะจะ อำเภอเมือง จังหวัดจันทร์บุรี

๖. หลักการและเหตุผล

ภารกิจของภาครัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัยมีหน้าที่โดยตรง ในการจัดการศึกษาวิชาการศึกษาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และจัดการศึกษาสาขารัฐศาสตร์แล้ว ยังมีหน้าที่ต้องให้บริการทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์ (การปกครองหรือการบริหารจัดการ) ให้แก่คณะสงฆ์อีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันนี้มีพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้สนองงานในส่วนของคณะสงฆ์จำนวนมากที่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมี

ประสบการณ์ทั้งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การสอนพระปริยัติธรรม และในส่วนของคฤหัสถ์ที่สนองงานคณะสงฆ์ ซึ่งต้องการจะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา แต่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อได้ เพราะขาดคุณสมบัติที่จะเข้ารับการศึกษาระดับดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อให้ภารกิจเป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยได้มอบหมาย ภาควิชารัฐศาสตร์ จึงได้จัดทำโครงการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗ เพื่อจัดการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้แก่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้มีคุณสมบัติเข้าศึกษาต่อไป เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชปณิธานของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ องค์ผู้สถาปนามหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยที่ว่าด้วยการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์

๗.วัตถุประสงค์

๑. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตรให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

๒. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตร ให้สามารถนำความรู้ด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคม

๓. เพื่อผลิตพระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ในระดับประกาศนียบัตร ให้อุทิศตนและสามารถนำหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสังคม

๔. เพื่อให้พระสังฆาธิการ ครูสอนปริยัติธรรม พระสอนศีลธรรม และคฤหัสถ์ผู้สนองงานคณะสงฆ์ได้มีคุณวุฒิทางการศึกษาที่สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้

๘.ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ ภาคการศึกษาที่ ๑ เป็นต้นไป

๙.ขั้นตอนการดำเนินการ

๑. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำโครงการปรับปรุงและโครงการเปิดสอน

๒. เสนอขออนุมัติปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗ ต่อคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. เสนอตอสภาวิชาการเพื่อให้ความเห็นชอบ

๔. เสนอตอสภามหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติ

๕. ประชาสัมพันธ์โครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์

๖. แนะนำการเรียนการสอนและดำเนินการเรียนการสอน

๗. รายงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือ กิจกรรมอันใดต่อคณะสังคมศาสตร์

๑๐.คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าศึกษา

๑๐.๑ คุณสมบัติของพระภิกษุสามเณรผู้สมัครเข้าศึกษา

๑. เป็นพระสังฆาธิการ หรือครูสอนพระปริยัติธรรม หรือพระสอนศีลธรรม และสอบได้นักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือ

๒. เป็นพระสังฆาธิการ หรือครูสอนพระปริยัติธรรม หรือพระสอนศีลธรรม และสำเร็จการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป หรือ

๓. เป็นพระภิกษุสามเณรผู้มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนต่างๆ ไม่น้อยกว่า ๑ ปี และเป็นผู้สอบได้นักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่งและสำเร็จการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป หรือ

๔. เป็นผู้ที่มีมหาวิทยาลัยอนุมัติให้เข้าศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อขอรับประกาศนียบัตรตามที่สภาวิชาการเห็นชอบ

๑๐.๒ คุณสมบัติของคฤหัสถ์ผู้สมัครเข้าศึกษา

๑. เป็นไวยาวัจกร มัคทายก หรือกรรมการวัดที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับหรือเทียบเท่า หรือผู้ได้รับประกาศนียบัตรอื่นที่มหาวิทยาลัยรับรอง หรือ

๒. เป็นผู้ที่มีมหาวิทยาลัยอนุมัติให้เข้าศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อขอรับประกาศนียบัตรตามเกณฑ์ที่สภาวิชาการกำหนด

๓. ไม่เคยถูกคัดชื่อออก หรือถูกไล่ออกจากสถาบันการศึกษาใดๆ เพราะความผิดทางความประพฤติ หรือวินัย

๔. เป็นผู้ที่วัดหรือคณะสงฆ์ให้การรับรองเพื่อเข้ารับการการศึกษา

๑๑. ระบบการศึกษา

ใช้ระบบหน่วยทวิภาค (Semester Credit System) โดยแบ่งเวลาการศึกษาในปีการศึกษาออกเป็น ๒ ภาค

การศึกษาปกติ คือ

ภาคการศึกษาที่หนึ่ง (First Semester) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์

ภาคการศึกษาที่สอง (Second Semester) มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๑๕ สัปดาห์

๑๒. การลงทะเบียนเรียน

กำหนดให้ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ ๑ จำนวน ๑๒ หน่วยกิต และในภาคการศึกษาที่ ๒ จำนวน ๑๒ หน่วยกิต ส่วนรายวิชาที่ลงทะเบียน โดยไม่นับหน่วยกิตให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของการจัดแผนการสอน

๑๓. ระยะเวลาการศึกษา

การศึกษาตลอดหลักสูตร ๑ ปี หรือไม่ต่ำกว่า ๒ ภาคการศึกษาปกติ แต่อย่างมากไม่เกินสองเท่าของ
ระยะเวลาการศึกษาปกติของหลักสูตร

๑๔. การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา

การวัดผลเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาในระดับ
ปริญญาตรีมาใช้โดยอนุโลม และเกณฑ์ทั่วไป คือ

๑. ให้มีการวัดผลการศึกษาทุกรายวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนไว้ในแต่ละภาคการศึกษา
๒. นักศึกษาต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน
ทั้งหมด ในภาคการศึกษานั้น จึงมีสิทธิ์เข้าสอบในรายวิชานั้น
๓. การประเมินผลการศึกษาในแต่ละรายวิชานั้นให้มีผลการศึกษาระดับ(Grade) และค่าระดับ (Grade
Point) ดังนี้

ผลการศึกษา	ระดับ	ค่าระดับ
ดีเยี่ยม (Excellent)	A	๔.๐๐
ดีมาก (Very Good)	B+	๓.๕๐
ดี (Good)	B	๓.๐๐
ค่อนข้างดี (Very Fair)	C+	๒.๕๐
พอใช้ (Fair)	C	๒.๐๐
ค่อนข้างพอใช้ (Quite Fair)	D+	๑.๕๐
อ่อน (Poor)	D	๑.๐๐
ตก (Failed)	F	๐

ทั้งนี้ เกณฑ์คะแนนต่ำสุดที่ถือว่าผ่านในรายวิชานั้น คือ ระดับ D

๔. นักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- ก. สอบได้หน่วยกิตสะสมครบตามหลักสูตรเข้าศึกษาภายในระยะเวลาไม่เกิน ๒ เท่า เวลาศึกษา
ตามหลักสูตร และมีค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่าระดับ ๒.๐๐ หรือ ระดับ C
- ข. ผ่านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- ค. มีความประพฤติดี
- ง. ไม่มีพันธะอื่นใดกับมหาวิทยาลัย

๕. นักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษามีสิทธิ์ที่จะเข้าศึกษาต่อในชั้นระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในสาขาที่มหาวิทยาลัยกำหนด แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๕๐

๑๕. สถานที่

๑. สถานที่

วิทยาลัยสงฆ์จันทร์บุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. อาคารเรียน ประกอบด้วย

๑) อาคารเรียน (๑) ชั้นบน ห้องเรียน จำนวน ๔ ห้อง โดยแต่ละห้อง ประกอบด้วย

- โต๊ะอาจารย์	๑	ตัว
- โต๊ะนั่งเรียน	๔๐	ตัว
- กระดานไวท์บอร์ด	๑	แผ่น
- พัดลม	๒	ตัว
- แอร์	๒	ตัว
- โต๊ะหมู่บูชา	๑	ชุด

๒) อาคารหอประชุมพุทธมณฑล

ชั้นบน ห้องเรียนรวม จำนวน ๑ ห้อง ประกอบด้วย

- โต๊ะอาจารย์	๕	ตัว
- โต๊ะนั่งเรียน	๒๐๐	ตัว
- กระดานไวท์บอร์ด	๔	แผ่น
- พัดลม	๕	ตัว
- แอร์	๖	ตัว
- โต๊ะหมู่บูชา	๑	ชุด

ชั้นล่าง ห้องเรียน จำนวน ๑ ห้อง

ประกอบด้วย

- โต๊ะอาจารย์	๑	ตัว
- โต๊ะนั่งเรียน	๒๕	ตัว
- กระดานไวท์บอร์ด	๑	แผ่น
- พัดลม	๓	ตัว
- แอร์	๒	ตัว
- โต๊ะหมู่บูชา	๑	ชุด

๓) ห้องประชุมใหญ่ จำนวน ๑ ห้อง

ห้องประชุมใหญ่

๑ ห้อง

- โต๊ะประชุมย่อยรูปวงกลม

๑ ห้อง

– แก้วอึ้งห้องประชุมใหญ่ ๕๐ ตัว

๓. ห้องสมุด

หนังสือ

- หนังสือความรู้ทั่วไป, เบ็ดเตล็ด จำนวน ๙๔ เล่ม
- หนังสืออ้างอิง จำนวน ๑๒๙ เล่ม
- หนังสือปรัชญา จำนวน ๒๓๒ เล่ม
- หนังสือศาสนา จำนวน ๖๑๐ เล่ม
- หนังสือสังคมศาสตร์ จำนวน ๙๐๐ เล่ม
- หนังสือภาษาศาสตร์ จำนวน ๑๖๔ เล่ม
- หนังสือวิทยาศาสตร์ จำนวน ๕๐ เล่ม
- หนังสือวิทยาศาสตร์ประยุกต์ จำนวน ๓๐๘ เล่ม
- หนังสือศิลปะและการบันเทิง จำนวน ๔๙ เล่ม
- หนังสือวรรณคดี จำนวน ๗๘ เล่ม
- หนังสือประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว จำนวน ๑๖๐ เล่ม
- หนังสือภาษาอังกฤษ จำนวน ๑๗๓ เล่ม
- งานวิจัย,วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑๕๗ เล่ม

วารสาร

- วารสารร่มโพธิ์แก้ว, วารสารคณะสังคมศาสตร์,วารสารพุทธจักร secret,National Geographic, วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- จุลสาร จำนวน ๑๐๕ เล่ม
- จำนวนทรัพยากรที่ให้บริการระหว่างดำเนินการ จำนวน ๘๐๐ เล่ม

หนังสือพระไตรปิฎก

- พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๔๕ เล่ม
- พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๙๑ เล่ม
- พระไตรปิฎกฉบับหลวงภาษาไทย จำนวน ๔๕ เล่ม

๔. ห้องธุรการ

– โต๊ะเหล็กทำงานห้องธุรการ ๔ ลิ่นชัก	๑	ห้อง
– โต๊ะคอมพิวเตอร์ มีลิ่นชัก	๒	ตัว
– โต๊ะคอมพิวเตอร์ มีลิ่นชัก	๔	ตัว
– เครื่องคอมพิวเตอร์สำนักงาน	๓	เครื่อง
– โทรศัพท์	๑	หมายเลข
– เครื่องปริ้นเตอร์ เลเซอร์	๑	เครื่อง
– ตู้เก็บเอกสาร ๒ ชั้น	๒	ตู้

- เครื่องโทรทัศน์สี ๓๒ นิ้ว	๑	เครื่อง
- เครื่องถ่ายเอกสาร	๒	เครื่อง

๑๖. งบประมาณ

ในแต่ละปีการศึกษากำหนดงบประมาณดังนี้

๑. ที่มาของงบประมาณ

- : เงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัย
- : ค่าบำรุงการศึกษา
- : เงินบริจาค

ภาคเรียนที่ ๑ จำนวน ๑๕ หน่วยกิต (นับหน่วยกิต ๑๒ หน่วยกิต, ไม่นับหน่วยกิต ๓ หน่วยกิต)

ลำดับที่	รายการ	จำนวนเงิน
๑	ค่าลงทะเบียนเรียน หน่วยกิตละ ๓๐๐ จำนวน ๑๕ หน่วยกิต	๔,๕๐๐.๐๐
๒	ค่าธรรมเนียมการสมัครนักศึกษา	๑๐๐.๐๐
๓	ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	๒๐๐.๐๐
๔	ค่าเอกสารติดต่อประสานงานนักศึกษา	๓๐๐.๐๐*
รวม		๕,๑๐๐.๐๐ -.

ภาคเรียนที่ ๒ จำนวน ๑๕ หน่วยกิต (นับหน่วยกิต ๑๒ หน่วยกิต, ไม่นับหน่วยกิต ๓ หน่วยกิต)

ลำดับที่	รายการ	จำนวนเงิน
๑	ค่าลงทะเบียนเรียน หน่วยกิตละ ๓๐๐ จำนวน ๑๕ หน่วยกิต	๔,๕๐๐.๐๐
๒	ค่าบำรุงกิจกรรมนักศึกษา	๑๐๐.๐๐
๓	ค่าใบรับรองผลการศึกษา	๒๐๐.๐๐
๔	ค่าเอกสารติดต่อประสานงาน นักศึกษา	๓๐๐.๐๐*
รวม		๕,๑๐๐.๐๐ -.
รวมค่าใช้จ่ายจบหลักสูตร ๑ ปี เป็นเงินทั้งสิ้น		๑๐,๒๐๐.๐๐ -.

หมายเหตุ : ๑.ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเข้าปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นเวลา ๗ วัน

๒.*เสียค่าใช้จ่ายในภายหลังจากที่เข้าห้องเรียน หรือสำเร็จการศึกษา

๑๗. หลักสูตรการศึกษา

๑๗.๑ ชื่อหลักสูตร

ชื่อหลักสูตรภาษาไทย : หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ชื่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ : Certificate. Program in Sangha Administration

๑๗.๒ ชื่อประกาศนียบัตรภาษาไทย

ชื่อเต็ม : ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ชื่อย่อ : ป.บส.

ชื่อประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษ

ชื่อเต็ม : Certificate. Program in Sangha Administration
ชื่อย่อ : Cert.in Sangha Admin.

๑๘. โครงร่างของหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตร มี ๓๐ หน่วยกิต ประกอบด้วย

ก. วิชาบังคับ จำนวน ๒๔ หน่วยกิต
ข. วิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

กลุ่มวิชาบังคับ จำนวน ๒๔ หน่วยกิต

บส. ๐๐๑	พระไตรปิฎกศึกษา	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๒	การปกครองคณะสงฆ์	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๓	กฎหมายสำหรับพระสงฆ์	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๔	การศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๕	การจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๖	การจัดการและพัฒนาสาธารณูปการ	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๗	การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๐๘	การศึกษาอิสระทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์	๓ (๓-๐-๖)

กลุ่มวิชาเลือก จำนวน ๖ หน่วยกิต

บส. ๐๐๙	พุทธวิธีการบริหาร	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๑๐	ธรรมนิเทศ	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๑๑	เทศกาลและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา	๓ (๓-๐-๖)
บส. ๐๑๒	นวัตกรรมการศึกษา	๓ (๓-๐-๖)

บส. ๐๑๓ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 บส. ๐๑๔ หลักการจัดการ

๓ (๓-๐-๖)
 ๓ (๓-๐-๖)

ตารางเปรียบเทียบหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.)

ระหว่างหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘ กับหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
วิชาบังคับ ๑๘ หน่วยกิต	วิชาบังคับ ๒๔ หน่วยกิต	ปรับ โครงสร้าง หน่วยกิต
	บส ๐๐๑ พระไตรปิฎกศึกษา ๓ (๓-๐-๖) (Tipitaka Studies) ศึกษากำเนิดและพัฒนาคัมภีร์พระไตรปิฎก การจำแนกคัมภีร์พระไตรปิฎกและสำรวจเนื้อหาสาระของคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยสังเขป แนวการจำแนกพระไตรปิฎกของพระอรหันตอาจารย์ ความเป็นมาของพระไตรปิฎกในประเทศไทย ระบบการสืบค้นคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยคอมพิวเตอร์ (BUDSIR) และพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ย้ายมาจาก กลุ่มวิชา เลือก ปรับ แนวสังเขป รายวิชาและ ปรับหน่วยกิต
บส ๐๐๑ การปกครองคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔) (Sangha Administration) ศึกษาพัฒนาการของระบบการปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลถึงปัจจุบันและวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับต่างๆ กฎระเบียบ คำสั่ง ประกาศที่สำคัญของคณะสงฆ์และการปกครองคณะสงฆ์อื่น	บส ๐๐๒ การปกครองคณะสงฆ์ ๓ (๓-๐-๖) (Sangha Administration) ศึกษาพัฒนาการของระบบการปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลถึงปัจจุบันและวิเคราะห์เนื้อหาพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับต่าง ๆ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทย การควบคุมบังคับบัญชา ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ อำนาจหน้าที่สำคัญของเจ้าคณะผู้ปกครอง การระงับอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคมกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้นเจ้าอาวาส การแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าอาวาส รวมถึง	ปรับหน่วยกิต และเพิ่มแนว สังเขป รายวิชา

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๓	หมายเหตุ
	ศึกษาเปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์กลุ่มอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ	
บส ๐๐๒ กฎหมายคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔) (Sangha Law) ศึกษาเปรียบเทียบมูลเหตุการบัญญัติพระวินัยประเภทความผิดตามพระวินัยองค์ประกอบในการกระทำความผิดตามพระวินัย กับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	บส ๐๐๓ กฎหมายสำหรับพระสงฆ์ ๓ (๓-๐-๖) (Sangha Law) ศึกษากฎหมายที่พระสงฆ์ควรทราบ ลักษณะที่มาและประเภทของกฎหมาย ความสัมพันธ์ของกฎหมายคณะสงฆ์กับกฎหมายอื่น ๆ การบังคับใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของคณะสงฆ์ การใช้อำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการเพื่อประโยชน์ในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์	ปรับหน่วยกิตและเพิ่มแนว สังเกต รายวิชา
	บส ๐๐๔ การศาสนศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ๓ (๓-๐-๖) (Religious Education and Welfare Education) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ แผนกธรรม แผนกบาลี แผนกสามัญศึกษา การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย บทบาทของพระปริยัติินเทศ และศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งมูลนิธิ หรือกองทุนเพื่อการศึกษา ภารกิจในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน มุ่งเน้นการศึกษาศูนยศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัด ตลอดจนการมอบทุน วัสดุ และอุปกรณ์ทางการศึกษาพระปริยัติธรรม	เพิ่มรายวิชาใหม่
	บส ๐๐๕ การจัดการงานเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ ๓ (๓-๐-๖) (Management on Buddhism Dissemination) ศึกษาความหมายการเผยแผ่ หลักการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนา วิวัฒนาการการเผยแผ่	เพิ่มรายวิชาใหม่

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
	พระพุทธศาสนา องค์การเผยแผ่ในประเทศไทย การจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลและการใช้สื่อสมัยใหม่โดยเน้นการศึกษาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด อำเภอและตำบล พระธรรมทูต พระนักเผยแผ่ พระบัณฑิตเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระนักเทศน์ และพระวิปัสสนาจารย์	
บส ๐๐๓ พระสงฆ์กับภาวะผู้นำ ๒ (๒-๐-๔) (Sangha and Leadership) ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ การบริหารในองค์กรสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์กับความเป็นผู้นำ เน้นความเป็นผู้นำตามแนวพุทธ พระสงฆ์ผู้นำกับการตัดสินใจ การสร้างมนุษย์สัมพันธ์การติดต่อสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกองค์กรสงฆ์การพูดแบบผู้นำการพัฒนาพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำและภาวะผู้นำตามแนวพุทธ		ตัดออก
บส ๐๐๔ การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔) (Educational Administration of Thai Sangha) ศึกษาความเป็นมาของการศึกษาแห่งคณะสงฆ์ พัฒนาการและหลักการบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ โครงสร้างและระบบการศึกษาคณะสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์ต่อการบริหารการศึกษา แนวโน้มการศึกษาสงฆ์และพระราชบัญญัติกฎ ระเบียบทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง		ยุบรวมกับ วิชาการศาสนา สอนศึกษาและ ศึกษา สงเคราะห์
บส ๐๐๕ การบริหารงานสาธารณูปการ ๒ (๒-๐-๔) (Administration of Public Construction) ศึกษาแนวคิดการบริหารงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ พัฒนาการงานสาธารณูปการของพระสงฆ์ การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด การ	บส ๐๐๖ การจัดการและพัฒนางานสาธารณูปการ ๓ (๓-๐-๖) (Monastery Compound Management and Development) ศึกษาความหมาย และความเป็นมาในการจัดการ	ปรับชื่อวิชา ปรับหน่วยกิต และเพิ่มแนว

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
ก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะ พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ศิลปกรรมของชาติ งานสาธารณูปการตามแบบเอกลักษณ์ประจำภาคต่างๆ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสาธารณูปการ ปัญหาและแนวโน้มการบริหารงานสาธารณูปการ	งานสาธารณูปการ กฎ ระเบียบการขออนุญาตตั้งวัดตามกฎกระทรวง การกำหนดส่วนพุทธาวาส สังฆาวาส และเขตสาธารณประโยชน์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดทำผังวัด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง การวางแผนการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด การพัฒนาวัด โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข การดูแลรักษาสถาปัตยกรรมของวัด การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายของวัด การดูแลรักษาโบราณวัตถุ ปัญหาและแนวโน้มการจัดการงานสาธารณูปการในอนาคต	สังเขปรายวิชา
	บส ๐๐๗ การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ๓ (๓-๐-๖) (Public welfare work management) ศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ ที่สำคัญในกิจการพระพุทธศาสนา เน้นการศึกษางานเกี่ยวกับการช่วยเหลือ พัฒนาสังคมช่วงเกิดปัญหายุทธมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย และปัญหาสังคมชาติที่พึงทางจิตใจ รวมถึงการศึกษาบทบาท ทักษะ ธรรมานุยุสุภาพพระสงฆ์ ความรู้ในด้านสุขภาพของพระคิลานุปัฏฐาก การให้คำแนะนำพระสงฆ์ภายในวัดตามหลักพระธรรมวินัยและความพร้อมในเตรียมการดูแลพระผู้สูงอายุภายในวัด	เพิ่มรายวิชาใหม่
	บส ๐๐๘ การศึกษาอิสระทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๓ (๓-๐-๖) (Independent study in business administration Sangha) ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติวัดที่ตนเองสังกัดโดยให้ครอบคลุมงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามความสนใจพร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบการเขียนเป็นรายงาน	ย้ายมาจากกลุ่มวิชาเลือกปรับแนวสังเขปรายวิชาและปรับหน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
	การศึกษาหรือภาคินิพนธ์และนำเสนอด้วยปากเปล่าใน ชั้นเรียนภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา	
บส ๐๐๖ การบริหารศาสนสมบัติ ๒ (๒-๐-๔) (Administration of Religious Property) ศึกษาความเป็นมาและประเภทของศาสนสมบัติ กฎและระเบียบที่ว่าด้วยศาสนสมบัติการบริหาร จัดการศาสนสมบัติและแนวโน้มการจัดการศาสน สมบัติ		ยุบรวมกับ รายวิชาการ จัดการและ พัฒนางาน สาธารณูปการ
บส ๐๐๗ การบริหารงบประมาณ ๒ (๒-๐-๔) (Public Budgeting Administration) ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และนโยบาย เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณบทบาทและอิทธิพล ของเมืองที่มีต่องบประมาณและการคลังของ ประเทศ กระบวนการงบประมาณ เทคนิคและวิธีการ วิเคราะห์งบประมาณ		ตัดออก
บส ๐๐๘ สัมมนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๒ (๒-๐-๔) (Seminar on Sangha Administration) สัมมนาปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตาม หัวข้อที่กำหนด		ยุบรวมกับ รายวิชา การศึกษา อิสระทางการ บริหารกิจการ คณะสงฆ์
บส ๐๐๙ การบริหารงานธุรการ ๒ (๒-๐-๔) (Administrative Management) ศึกษาความหมายและขอบข่ายของวิชาการ เลขานุการ งานสารบรรณ งานการประชุม แบบหรือ หนังสือคณะสงฆ์ การบัญชีและการเงินของวัด การ จัดเก็บข้อมูลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ลำดับสมณศักดิ์ และความรู้ทั่วไป โดยเน้นการฝึกปฏิบัติเป็นสำคัญ		ตัดออก

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
วิชาเลือก ๖ หน่วยกิต	วิชาเลือก ๖ หน่วยกิต	
บส ๐๑๐ พระพุทธศาสนากับการศึกษาสงเคราะห์ ๒ (๒-๐-๔) (Buddhism and Social Welfare Education) ศึกษาแนวคิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ศึกษากรณีตัวอย่าง เช่น การศึกษาเด็กก่อนเกณฑ์ การศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัด การศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย และศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์		ตัดออก
บส ๐๑๑ พระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์ ๒ (๒-๐-๔) (Buddhism and Social Works) ศึกษาแนวคิดการสังคมสงเคราะห์ของพระพุทธศาสนา บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เช่น การสาธารณสุข การสาธารณสงเคราะห์ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ และศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์		ตัดออก
บส ๐๑๒ พระไตรปิฎกศึกษา ๒ (๒-๐-๔) (Tipitaka Studies) ศึกษากำเนิดและพัฒนาการคัมภีร์พระไตรปิฎก การจำแนกคัมภีร์พระไตรปิฎกและสำรวจเนื้อหาสาระของคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยสังเขป แนวการจำแนกพระไตรปิฎกของพระอรหันตอาจารย์ความเป็นมาของพระไตรปิฎกในประเทศไทย ระบบการสืบค้นคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยคอมพิวเตอร์ (BUDSIR) และพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย		ย้ายไปกลุ่มวิชาบังคับปรับรหัสรายวิชาและหน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
บส ๐๑๓ พุทธวิธีการสอน ๒ (๒-๐-๔) (Buddha's Teaching Methods) ศึกษาหลักการและวิธีสอนของพระพุทธเจ้า การวิเคราะห์ธรรมชาติผู้เรียนคุณสมบัติของผู้สอน วัตถุประสงค์ในการสอน การเลือกวิธีการสอนตามแนว ไตรสิกขา อริยสัจจ ๔ อนุปฺพฬิกถา และ นวังกส์ตฤศาสน์	บส ๐๐๙ พุทธวิธีการบริหาร ๓ (๓-๐-๖) (Buddha Methods Management) ศึกษาหลักการ รูปแบบ และกลยุทธ์การสอนของ พระพุทธเจ้า การวิเคราะห์ธรรมชาติผู้เรียน คุณสมบัติ ของผู้สอน วัตถุประสงค์ในการสอน การเลือกวิธีการสอน ตามแนวไตรสิกขา อริยสัจจ ๔ อนุปฺพฬิกถา และ นวังกส์ตฤศาสน์ และตัวอย่างการสอนที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก	ปรับรหัส รายวิชา หน่วยกิตและ แนวสังเขป รายวิชา
บส ๐๑๔ ธรรมนิเทศ ๒ (๒-๐-๔) (Dhamma Communication) ศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ หลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศิลปะการ เขียนบทความ ศิลปะการพูดในที่ชุมนุมชน การพัฒนา บุคลิกภาพเกี่ยวกับการพูด การเทศนา การแสดง ปาฐกถาธรรม การอภิปราย วิธีการใช้สื่อประกอบการ บรรยายบทบาทและอิทธิพลของสื่อต่อการเผยแผ่ ธรรมะ	บส ๐๑๐ ธรรมนิเทศ ๓ (๓-๐-๖) (Dhamma Communication) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนิเทศศาสตร์ หลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศิลปะการ เขียนบทความ ศิลปะการพูดในที่ชุมนุมชน การพัฒนา บุคลิกภาพเกี่ยวกับการพูด การเทศนา การแสดง ปาฐกถาธรรม การอภิปราย เทคนิคและวิธีการใช้สื่อ ประกอบการบรรยายบทบาทและอิทธิพลของสื่อต่อการ เผยแผ่ธรรมะ	ปรับรหัส รายวิชา หน่วยกิตและ แนวสังเขป รายวิชา
บส ๐๑๕ พุทธศิลป์ ๒ (๒-๐-๔) (Buddhist Arts) ศึกษาพัฒนาการของพุทธศิลป์ในอินเดีย และ คลื่นพระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่ประเทศไทย ซึ่งสัมพันธ์ กับสกุลศิลปะสมัยต่างๆ จนเกิดเป็นสกุลศิลปะใน ประเทศไทย ทั้งด้านประติมากรรม จิตรกรรม และ สถาปัตยกรรม อิทธิพลของพุทธศิลป์ในสังคมไทยและ แนวทางในการอนุรักษ์พุทธศิลป์ปรัญชาธรรมทางวัตถุ และความงามจากพุทธศิลป์สมัยต่างๆ ในประเทศไทย โดยอาศัยพุทธลักษณะ		ตัดออก

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
บส ๐๑๖ เทศกาลและพุทธศาสนพิธี ๒ (๒-๐-๔) (Buddhist Festivals and Traditions) ศึกษาเทศกาลและพิธีกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ความหมาย คุณค่าของเทศกาล และพิธีกรรมนั้นๆ ให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง โดยเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ	บส ๐๑๑ เทศกาลและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ๓ (๓-๐-๖) (Buddhist Festivals and Traditions) ศึกษาเทศกาลและที่มาของพิธีกรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ความหมาย คุณค่าของเทศกาล และพิธีกรรมตามภูมิภาคนั้นๆ ให้สามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง โดยเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติ	ปรับรหัส รายวิชา หน่วยกิตและ แนวสั้งเขป รายวิชา
บส ๐๑๗ พระพุทธศาสนากับสถานการณ์ปัจจุบัน ๒ (๒-๐-๔) (Buddhism in Current Affairs) ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของพระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปเอเชียและยุโรป อเมริกาและออสเตรเลีย ผลกระทบของลัทธิการเมืองและศาสนาอื่นๆ ที่มีต่อสถานะของพระพุทธศาสนา อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมโลก และบทบาทขององค์กรพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ		ตัดออก
บส ๐๑๘ นวัตกรรมทางการศึกษา ๒ (๒-๐-๔) (Innovation in Education) ศึกษาแนวคิดใหม่และทางเลือกสำหรับการศึกษาทั่วไป ทฤษฎีและแนวโน้มเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แนวคิดใหม่ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา และการจัดจรรยึ่ศึกษาในโรงเรียน ความสำคัญและพัฒนาการของสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา	บส ๐๑๒ นวัตกรรมทางการศึกษา ๓ (๓-๐-๖) (Innovation in Education) ศึกษาแนวคิดใหม่และทางเลือกสำหรับการศึกษาทั่วไป ทฤษฎีและแนวโน้มเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แนวคิดใหม่ทางการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ความสำคัญและพัฒนาการของสื่อการสอน เทคโนโลยีทางการศึกษา แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา และแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์	ปรับรหัส รายวิชาหน่วย กิตและแนว สั้งเขปรายวิชา

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
การศึกษา และแนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์		
บส ๐๑๙ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ๒ (๒-๐-๔) (Local Wisdom) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมา อันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่จะแก้ปัญหา ปรับตัวเรียนรู้และมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่อันเป็นแก่นของชุมชนให้อยู่รอดจนถึงปัจจุบัน		ตัดออก
บส ๐๒๐ การศึกษาอิสระ ๒ (๒-๐-๔) (Independent Studies) เลือกปฏิบัติงานในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามความสนใจ และเขียนเป็นรายงานการศึกษาหรือภาคินพนธ์ในการควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา		ปรับเป็นกลุ่มวิชาบังคับ
	บส ๐๑๓ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๓ (๓-๐-๖) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นองค์ประกอบหลักคือ การพึ่งพาตนเอง ความพอประมาณ เดินสายกลาง มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผลเป็นคนดี และรู้จักสามัคคี	เพิ่มรายวิชาใหม่
	บส. ๐๑๔ หลักการจัดการ ๓ (๓-๐-๖) (Principles of Management) ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎีและขอบเขตขององค์การและการจัดการ พัฒนาการของการจัดการ การจัดการภาครัฐและเอกชน การวางแผน การควบคุมงาน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การวินิจฉัยสั่งการ การ	เพิ่มรายวิชาใหม่

หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๘	หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารคณะสงฆ์ (ป.บส.) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗	หมายเหตุ
	ประเมิน การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และการบูรณาการการจัดการด้วยหลักพุทธธรรม	